

Praktverk om jekta – kystens sliter

STANDARDVERK:

Endelig har jekta fått sitt eget standardverk, ført i pennen av lofotværingen Bjørn Tore Pedersen og gjennom-illustrert fra perm til perm.

bokomtale

Jekta – eventyrets farkost
 ▶ Bjørn Tore Pedersen
 ▶ Museumsforlaget
 ▶ 320 sider, illustrert

– Dette er nok det mest intensive arbeidet jeg har gjort noen gang. Men det var verdt det, sier forfatteren til Helgelands Blad om boka som har tatt to år av hans liv å ferdigstille. Det er bok nummer ti i rekka fra den folkekjære forfatteren, og han mer enn antyder at det ikke blir den siste.

Jekta – nasjonal historie

Gjennom 320 sider og med et svært rikt historisk billed- og illustrasjonsmateriale tar Pedersen leserne med på en reise i tid som kanskje går 1.000 år tilbake i historien vår, kanskje mer. Hvem har vel ikke hørt og lest om tørrfiskejektene som hvert år gikk mellom Lofoten og Bergen? Selv den italienske adelsmannen Pietro Querini nevner farkostene i sin beretning fra skipsforliset der han og de overlevende av hans mannskap strandet på Røst i Lofoten. Dette var alt i 1432, og beretningen hans er kanskje den eneste som skildrer dagliglivet langs kysten i middelalderen. I boka settes jekta inn i den lokalhistoriske konteksten den hører hjemme i, men også en nasjonal kontekst. Hva

hadde vel tørrfiskeksperten og kornhandelen nordover vært uten jekta? Det er vel en grunn til at Nidarosdomen i Trondheim kalles «Tørrfiskskatedra-len».

Kystens arbeidshest

Det var egentlig etter at Nordlandsmuseet og Bodø kommune klarte å finansiere Jektefartsmuseet, museet som i dag huser den eneste originalt bevarte jekta i verden, at forfatter og journalist Bjørn Tore Pedersen bestemte seg. Det var i 2016. Dette måtte bli bok. Jekta i museet «heter Anna Karoline», og fremstår i dag som totalrestaurert. Men tallrike som disse fartøyene var langs kysten helt opp til tiden etter første verdenskrig – like fort forsvant de. Det var som om ingen så verdien av kystens arbeidshester etter at de var utslitte, og mange av dem ble hugget opp til pinneved – bokstavelig talt – eller de ble liggende og råtne i fjæresteinene rundt omkring.

Kall og besettelse

Men det er det altså satt en stopper for nå. Ikke bare med Jektefartsmuseet, men med dette praktverket, som enhver med interesse for maritim historie bør lese. Boka er på forfatterens sedvanlige vis svært gjennomarbeidet. Her er ingenting overlatt til tilfeldighetene. Pedersen opplyser selv at han har gått gjennom rundt 30.000 historiske dokumenter i forarbeidet til boka.

– Det har vært et veldig spennende prosjekt. Arbeidet med denne boka ble som en blanding av et kall og en besettelse. Dermed var det både lett og tungt å sette siste punktum når boka endelig var ferdig, forteller han.

Heltedåder og sjømannskap

Også Helgeland er viet stor

BESETTELSE: Bjørn Tore Pedersen er forfatter og journalist i NRK. Boka «Jekta – eventyrets farkost» er hans tiende i rekken. – Å skrive denne boka har vært som et kall, ja en besettelse, sier han til Helgelands Blad.

FOTO: PER WILLY LARSEN/NRK

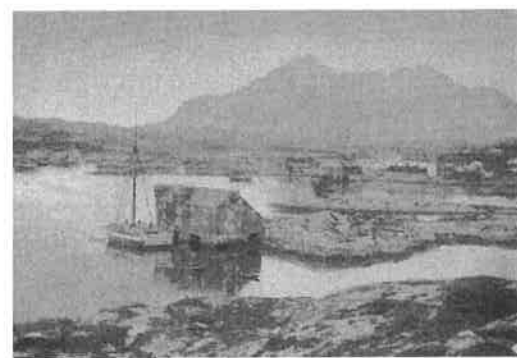
LIVSNERVE: Jekta ble det viktigste fraktestøyet langs kysten vår i flere århundre.

FOTO: ANDERS BEER WILSE

PÅ MUSEUM: Jekta «Anna Karoline» i opplag i Bodøsjøen. Bildet er tatt i 1959. Nå er skuta omsider kommet på plass i sitt eget museum.

FOTO: NORDLANDSMUSEET

FISK: Det gamle fiskeværet Røroy, med Vega i bakgrunnen.

plass i boka. I Rana bygget man jekter til langt ut på 1900-tallet, og flere lokale jekteskipere hadde flere jekter i drift samtidig fra midten av 1800-tallet. Velkjente navn som Zahl, Mørch og Hofstad går blant annet igjen i en årrekke. I 1862 var det registrert hele 15 jekter bare i Alstahaug lensmannsdistrikt. Flere anekdoter og beretninger om redningsdåder og sjømannskap krydrer boka. Blant annet var herafjerdingen Hans Johan Mørch, 24 år ung jekteskipper og senere ordfører, involvert i en redningsaksjon på Hustadvika

der de berget åtte mann fra ei annen jekt som hadde brukket masta i snykov og uvær. Sterke historier som bærer bud om hvor farlig jektefarta kunne være langs leia, når mørket og været innhyllet de som regel tungt lastede og tross alt ganske primitive farkostene og deres mannskap.

Dampskipene tok over

Etter forrige århundreskifte tok dampskipene og etterhvert forbrenningsmotoren mer og mer over for jekta og seilriggen langs kysten. En epoke var ubønnhørlig over.

– Jeg har brukt all min fritid på denne boka de siste to årene. Jektefarten er en sentral del av vår kystkultur, og var selve livsnerven her nord. Man må ikke være opptatt av båter for å finne noe interessant i denne boka. Det holder at man er interessert i sin egen historie, avslutter Pedersen, som kunne notere seg for rundt 150 fremmøtte da han skulle presentere boka si på Jektefartsmuseet i Bodø nylig.

Tekst: Rune Kr. Ellingsen

red@hblad.no 92645833

Leirfjord
kommune

–informerer–

Vår hjemmeside: www.leirfjord.kommune.no

Hukommelsesteamet i Leirfjord er en ressursgruppe til deg som har demenssykdom, eller er pårørende til en person med demens. Ta kontakt dersom du har spørsmål eller behov for samtale. Hjemmebasert omsorg setter deg i kontakt med teamet.
 Tlf: 95 78 00 88. Onsdager fra kl 0800-1400.

**Annonse
 Nr. 8 – 2019**
**Ansvarlig:
 Administrasjonssjef**

KUNNGØRINGER

GUDSTJENESTER OG ANDAKTER

Leirfjord kirke:
 17. november 2019 kl 11.00
 1. desember 2019 kl 16.00 (lysmesse)
Andakt ved Leirfjord sykeheim
 19. november 2019 kl 11.00

MØTE I LEIRFJORD FOLKEMINNELAG

Leirfjord Folkeminnelag har åpent møte 14. november kl. 20.00 på Bergh-brygga. Alle som er interessert i historie, lokalhistorie m.m ønskes velkommen! Servering av kaffe og noe å bite i. **Velkommen!**

SØNDAGSÅPENT PÅ MUSEET, BERGH-BRYGGA, HØSTEN 2019

I høst kan du komme å se den fine gamle butikken til Bergh på Nedre-Leland. Utstillingene «Det sanselige 1700-tallet» hvor du kan bruke alle sansene dine og «Til pryd og nytte» gryteklutnostalgi fra 1960 og 70-tallet, vises også.

Åpent: 10. november kl. 12.00-15.00.

Museet vil ha åpent søndag 1. desember og 8. desember, kl. 12.00-15.00. Da vises det juleutstillinger og mulighet for å lage gammeldags julepynt. **Gratis inngang!**

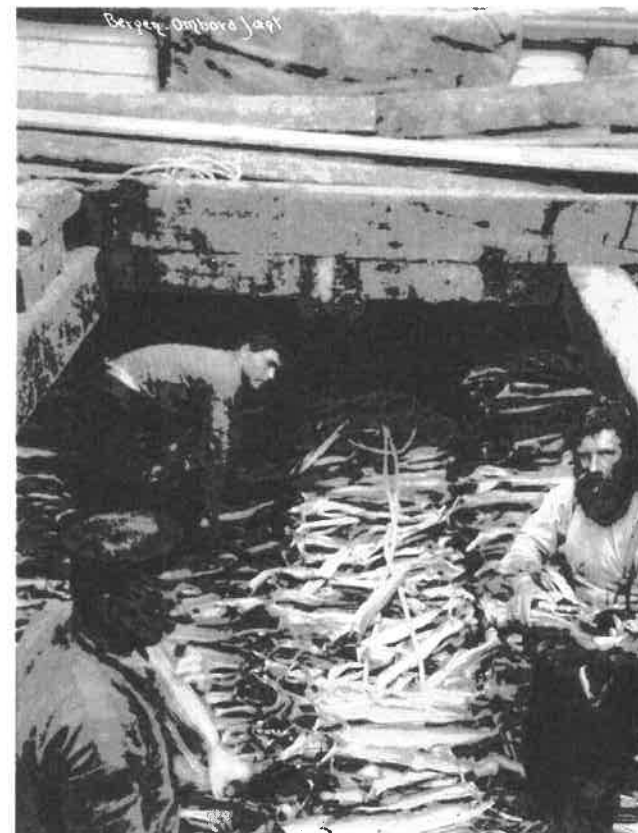

HELGELAND: Helgelandskysten sto sentralt i jektas historie. Her ble mange jekter bygget, og fra Helgeland ble mange av dem drevet. Så langt som til Finnmark dro de for å kjøpe og selge varer. Her to jekter med Rødøylova i bakgrunnen.

FOTO: ANDERS BEER WILSE

MANNSKAP: Å være mannskap på jekta var både slitsomt og farlig. Her er mannskapet på jekta «Sjofna» av Rødøy fotografert. Foran f.v. Ole Jakobsen Engen fra Årnes i Rødøy, Hans Tomassen. Bak f.v. Per Hansen fra Kjetvik i Rødøy, Hilmar Jakobsen, Anton Johansen fra Abotsvik i Meløy. Bildet er lånt fra Kolbjørn Lorentzen.

KYSTENS GULL: Det var først og fremst tørrfiske som ble fraktet sørover til Nidaros og etterhvert Bergen. Med tilbake fraktet jekta alle livsnødvendigheter. Korn, tøy, krydder og mye annet.